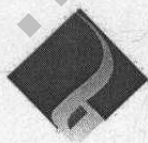

تماشاگر

بوآل

پژوهشی درباره جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی آگوستو بوآل

ترجمه: رضا شریعتی

انتشارات فرا هنر

سرشناسه: شریعتی، رضا، ۱۳۵۹-	
عنوان: نام بدیدآور تماشاگر بوال: پژوهشی درباره جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی آگوستو بوال / نویسنده رضا شریعتی.	
مشخصات نشر: تهران: فراهنر، ۱۳۹۸.	
مشخصات ظاهری:	۱۴۴ ص.
شابک:	978-622-966960-0
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
یادداشت:	کتابنامه.
عنوان دیو:	پژوهشی درباره جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی آگوستو بوال.
موضوع:	بوال، آگوستو، ۱۹۳۱-م. -- نقد و تفسیر
موضوع:	Boal, Augusto -- Criticism and interpretation
موضوع:	بوال، آگوستو، ۱۹۳۱-م. -- دیدگاه درباره تماشاگران
موضوع:	Boal, Augusto -- Views on Spectators
موضوع:	نمایش -- تماشاگران
موضوع:	Theater audiences
موضوع:	زبان ایما و اشاره
موضوع:	Body language
موضوع:	بازیگران
موضوع:	Actors
موضوع:	TPN
رده بندی کنگره:	۹۸۳/۰۲
رده بندی دیویی:	۷۴۸۵۰
شماره کتابشناسی ملی:	

تماشاگر بوال

نویسنده: رضا شریعتی

ناشر: فراهنر

طراح جلد و صفحه آرا: مسعود سلیمانی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۶۹۶-۰۰۰

قیمت: ۳۹.۰۰۰ تومان

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

آدرس: تهران خیابان انقلاب، خیابان خارک، پلاک ۲۲ واحد ۱

تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۴۱۸۸۱

www.farahonar.net

چکیده

مورد توجه قرار گرفتن تماشاگر در تئاتر و تلاش برای به دست آوردن جایگاه حقیقی‌اش، حاصل دریافت‌های نوین و راهگشای شمار زیادی از نظریه‌پردازان تئاتر قرن بیستم است. بسیاری از نوآوری‌های این دوره بر اساس تغییر در زاویه‌ی دید و نسبت تماشاگران با اثر و یا جایگاه آنان شکل گرفته است. بر این اساس می‌توان تاریخ دگرگونی‌های تئاتر در قرن بیستم را حرن محور دگرگونی رابطه‌ی تماشاگر با تئاتر دانست. آگوستو بوآل به تبع این دگرگونی‌ها، ر تئاتر خود تغییرات اساسی در جایگاه تماشاگر را رقم زد.

دستیابی به نظریات اجرایی آگوستو بوآل در اجراهایش با تأکید بر تأثیرات آموزشی تئاتر برای تغییرات اجتماعی، علت برخوردار بودن تماشا - بازیگر از جایگاه ویژه در نظریات آگوستو بوآل، و همچنین نگرش بوآل به مردم در مواجهه با اجرای تئاتری، و ایجاد رویکرد مخاطبان آثارش با پدیدهی تماشا - بازیگر چگونه بوده است؟ از مهمترین اهداف این پژوهش به حساب می‌آیند.

در ادامه، دستاورد این پژوهش بر این فرض استوار است که شش دهه‌های اجرایی آگوستو بوآل به گونه‌ای بود که تماشاگر به عنوان مولف‌ی اصلی، بیشترین نقش را در روند اجرایی تئاتری‌اش بر عهده دارد. همچنین بررسی نظریات اجرایی آگوستو بوآل بدون آگاهی از دریافت سیاسی، اجتماعی و آموزشی وی از تئاتر امکان‌پذیر نیست.

فهرست مطالب

۷.....	چکیده
۱۱.....	مقدمه
۱۴.....	پیشگفتار

فصل نخست: شناخت نامه آگوستو بوال..... ۱۵

۱۸.....	تئاتر آرنا
۲۵.....	نظام ژوکر (JOKER SYSTEM)
۲۷.....	تئاتر وجودی: روکر از زبان خود بوال
۲۹.....	کورتای ۱۹۶۴ بنیاد
۳۳.....	تئاتر مردم‌مدیه (THEATRE OF THE OPPRESSED)
۳۸.....	تئاتر در مقام یک زبان
۳۹.....	نمایشنامه‌نویسی همزمان (simultaneous dramaturgy)
۳۹.....	تئاتر مجسمه (Sculpture Theatre)
۴۰.....	تئاتر شورایی (Council Theatre)
۴۲.....	تئاتر در مقام سخن‌گویی
۴۳.....	تئاتر روزنامه‌ای (Newspaper theatre)
۴۴.....	تئاتر نامرئی (Invisible Theatre)
۴۷.....	تئاتر داستان مصور (Photo - Romance)
۴۷.....	مبارزه با سرکوب (Breaking Of Repression)
۴۸.....	تئاتر - افسانه (Myth Theatre)
۴۹.....	تئاتر تحلیلی (Analytical Theatre)
۵۰.....	آیین‌ها و صورتک‌ها (Rituals and Masks)
۵۱.....	۱۹۷۶_۱۹۸۶ تبعید به اروپا
۵۴.....	رنگین کمان آرزو (THE RAINBOW OF DESIRE)

فهرست مطالب

۶۳.....	پلیس در سر (Cop-in-the-Head)
۶۴.....	تئاتر قانونگذار «LEGISLATIVE THEATRE»
۶۷.....	مجلس در میادین
۷۱.....	گاه‌شمار زندگی آگوستو بوآل

فصل دوم: جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی (ییسکاتور،

یرهولد، برشت و گروتوفسکی) در مقایسه با نظریات بوآل ۷۵

۸۵.....	ایرین ییسکاتور
۸۵.....	گنجانیدن حضور تماشاگر در میزانشن تئاتری
۸۹.....	و هالدیر یرهولد
۹۶.....	برتولت برشت
۱۰۴.....	پیرزی گروتوفسکی

فصل سوم: جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی آگوستو بوآل . ۱۱۱

۱۱۷.....	تماشا- بازیگر و فضای حاکم بر اجراهای بوآل
۱۱۹.....	تماشا- بازیگر و شناخت بدنش
۱۲۵.....	تماشا- بازیگر و محیط فیزیکی
.....	تماشا- بازیگر حیاتی‌ترین عنصر سیاسی یک آئین، نمایش و داد اجتماعی -
۱۳۰.....	سیاسی
۱۳۳.....	وادار کردن تماشا- بازیگر به تجربه‌ی حوادث در جریان رویداد نمایشی
۱۳۶.....	تصویر جعبه‌ی سایه (SHADOW BOX IMAGE)
۱۴۰.....	نتیجه‌گیری
۱۴۲.....	منابع و مأخذ

مقدمه

تئاتر در طول قرن‌ها دگرگونی و روند پرفراز و نشیبی که از سر گذارند، علاوه بر اینکه به درختی کهنسال، تنومند و پرشاخ و برگ مبدل شد، ولی در پایان به این نتیجه می‌رسیم که هستی‌اش به تماشاگر وابسته است. تئاتر پدیده‌ای است زنده به تماشاگر. تماشاگر می‌تواند تئاتری را به هم بزند. اینکه آن را سرپا نگهدارد، تماشاگر نبض تپنده تئاتر است. تئاتر بدون تماشاگر معنای وجودی‌اش را از دست می‌دهد. تاکید بر ارزشمند بودن تماشاگر از ارزش دیگر عناصر بر سازنده تئاتر، از جمله (متن، موسیقی، طراحی صحنه و...) چیزی کم نخواهد کرد، بلکه بیش از پیش نیازمند موشکافی رابطه دوسویه بین تماشاگر و تئاتر است. اما باید بدانیم که این مهم بودن از کجا و سی‌آنهاست؟

با انقلاب‌های گسترده در دنیای صحنه‌ای، مکتب‌های نوین در ادبیات، فلسفه و دیگر حوزه‌های معرفت‌شناسی، تئاتر هم از این قافله عقب نماند. نظریه‌پردازان تئاتر به دنبال راهی جدید برای جذب تماشاگر بیشتر به سمت تئاتر بودند. برای جذب تماشاگر باید این مسئله را از حالت انجماد و رکود بیرون می‌آوردند. در آغاز کار، شروع به برداشتن مرزهای بین بازیگران و تماشاگران کردند. اروین پیسکاتور با وارد کردن تماشاگر به صحنه، تئاتری، پرشت با هشدار به تماشاگر که مدام بداند دارد تئاتر تماشا می‌کنند، وادار کردن تماشاگر به اندیشیدن به جای ابراز احساسات، و میرهولد که جای احساسات، بدن بازیگر را به شکل فیزیکی در اختیار تئاتر قرار داد، اعلام کرد: جوهر تئاتر در واداشتن تماشاگر به بهره‌گیری از نیروی تصویرش نهفته است. گروتوفسکی با ایجاد تنش روانی بین بازیگر و تماشاگر و

آشفته کردن عمیق تماشاگر، مسیر شناخت بازیگر توسط تماشاگر و شناخت تماشاگر توسط خودش را تا جایی پیش برد، که اجراهای تئاتری اش به تماشاگر تنها ختم شد. ولی نکته مشترک بین همه‌ی این نظریه‌پردازان آگاه کردن تماشاگر به شرایطی است که در آن قرار دارد و تلاش بی‌وقفه برای تغییر دادن شرایط موجود به کمک خود تماشاگر. تماشاگر در این روند اجرایی خود به خود تبدیل به یک عنصر پویا در تئاتر می‌شود. خود کاستی‌هایش را پیدا می‌کند و در راه رفع آنها گام بر می‌دارد. می‌آگوستو بوآل به شکلی انقلابی‌تر با این پدیده برخورد کرد. بوآل به شکلی تمام عیار تئاتر را از سالن‌های سنتی بیرون کشید و آن را به میان مردم آورد. مردم، قبل از اینکه مردم را به تئاتر دعوت کند، خود مردم به استقبال تئاتر رفتند. بوآل تئاتری آموزشی، سیاسی با رویکردی انقلابی بنیان نهاد. تئاتر، که در آن دیگر عنصری به نام بازیگر وجود نداشت. همه شرکت کننده بودند. تئاتری به شکل آئینی با خاصیتی درمانی.

این پژوهش با همه کمی و کاستی‌هایش و شکلی که از باب آن پشت سر گذراندیم. از جمله کمبود منابع فارسی در باره‌ی آگوستو بوآل و همچنین به سختی پیدا کردن تعداد اندکی متن به زبان فارسی از طریق اینترنت به روش توصیفی، تحلیلی و بر اساس داده‌های تاریخی و به شیوه‌های کتابخانه‌ای و میدانی صورت پذیرفت. آن چیزی که در ادامه می‌آید نگاهی است به زندگی آگوستو بوآل در دوران پیش از تبعید و بعد از تبعید و شیوه‌های تئاتری‌اش از جمله، تئاتر نامرئی، تئاتر مجسمه، تئاتر شورایی، تئاتر روزنامه، رنگین کمان آرزو، پلیس در سر، تئاتر قانون‌گذار و ..

و علت پیدایش این شیوه‌ها در دوره‌های مختلف و پرتلاطم زندگی‌اش در فصل نخست. در فصل دوم این پژوهش به بررسی جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی چند تن از کارگردانان و نظریه‌پردازان تئاتر قرن بیستم از جمله، پیسکاتور، میرهولد، برشت و گروتوفسکی، و تحلیل نظریاتشان و تطبیق آنها با نظریات بوآل می‌پردازد. فصل سوم نگاهی ویژه به جایگاه تماشاگر در نظریات اجرایی آگوستو بوآل است، و اینکه چرا تماشاگر در دیدگاه بوآل به تماشا - بازیگر تبدیل می‌شود.